

NATUURBELEVINGSPLAN
HET FLEVO-LANDSCHAP
— 2021-2026 —

A photograph of three children in a lush green field of tall grass and yellow wildflowers. A boy on the left, wearing a denim jacket over a striped shirt, is looking down at something in his hands. A girl in the middle, wearing a patterned dress, is also looking down. A younger boy on the right, wearing a blue t-shirt, is reaching out towards the girl. In the background, there are trees and a body of water under a cloudy sky.

NATUUR
IN HET HART

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Wat is natuurbeleving?	6
3. Doelgroepen	8
4. Visie bezoekerscentra	12
5. Activiteiten	18
6. Indeling natuurgebieden	20

Fotografie

Het Flevo-landschap, Jasper Pluim en Ernst Dirksen

Projectleider

Norbert Kwint

Opzet en inhoud

Angelica van der Heijden, Mystica Smorenborg, Lukas van Lier

Inhoudelijke bijdrage

Yvonne Meijberg, Rutger de Vries, Hans Boekhoff, Jasper Wolfswinkel

Vormgeving

Twirre ontwerpt

Vastgesteld door MT juli 2021

1 Inleiding

Natuurbeleving in onze natuurgebieden raakt veel werkvelden: Aanleg en onderhoud van paden en routes zijn de verantwoordelijkheid van onze boswachters en beheerders. De informatiepanelen, excursies en rugzaktochten zijn kerntaken van de afdeling communicatie. Bedrijfsvoering is betrokken bij parkeerbeheer. Vrijwilligerswerk is eveneens nauw verweven met natuurbeleving.

Kortom, natuurbeleving is inmiddels meer dan een vroege-vogelexcursie en niet langer alleen de taak van de afdeling communicatie. Het is de verantwoordelijkheid van alle medewerkers en vrijwilligers om onze bezoekers te ontvangen met dezelfde hoge kwaliteit van voorzieningen en activiteiten. Elke dag weer. Dat vinden niet alleen wij belangrijk maar dat verwachten onze bezoekers ook. Dat maakt dat ze terugkomen en erover praten op feestjes en verjaardagen. En dat mensen zich bij ons willen aansluiten als begunstiger of anderszins.

Dit schept ook verplichtingen: onze voorzieningen zijn veilig, niet kapot en staan goed in de verf; de wandel- en fietspaden zijn goed begaanbaar; de wandelroute is goed te volgen; de inhoud van de speurtocht klopt; onze gidsen weten waar ze over praten en onze gastvrouwen- en heren zijn goed op de hoogte van de actuele ontwikkelingen in de nabije natuurgebieden. Al deze taken en verantwoordelijkheden zijn verankerd in onze beheerplannen en jaarplannen in zowel tijd als geld.

In dit natuurbelevingsplan wordt een beleidskader geschetst. Het geeft richting aan de natuurbeleving in onze natuurgebieden en maakt duidelijk dat natuurbeleving ook gastheerschap in het groen betekent. Natuurbeleving is altijd in goede harmonie met de natuurkwaliteit en natuurdoelen. Het beleidsplan geldt voor 5 jaar en biedt een basis bij de ontwikkeling van onze bezoekerscentra, vormt een kader bij het opstellen van beheerplannen en is een belangrijk houvast bij de marketing van onze natuurgebieden. Vooral daar waar het gaat om samenstellen van een doelgroepgericht

aanbod. In dit natuurbelevingsplan komen op die manier recreatie, visie bezoekerscentra en natuurbeleving samen onder de term natuurbeleving.

“Het Flevo-landschap zorgt voor beleving die mensen in het hart raakt.

Hoe meer en directer mensen natuur kunnen beleven, hoe groter de verbinding met de natuur is”

Hierbij gaat het ook om cultuurbeleving zoals op, in en om de Landart objecten die we beheren of zoals op Schokland waar de hedendaagse natuur zo verweven is met de historie. Uit meer en meer onderzoeken blijkt dat de natuur en een groene leefomgeving van groot belang is voor de gezondheid en welbevinden van mensen. Stichting Flevo-landschap beheert in Flevoland 5000 ha van deze natuur. Prachtige natuur waar wij mensen ontvangen en van laten genieten. Een plek creëren waar onze bezoekers kunnen ont- en inspannen, kunnen leren, zich laten inspireren. Een plek waar mensen zichzelf ‘recreëren’, opnieuw uitvinden, en ontsnappen aan de digitale wereld. De Coronacrisis die maart 2020 begon laat ook zien welke plaats natuur en buiten-zijn inneemt in ons leven. Als alle winkels dicht zijn en wij niet meer naar een restaurant kunnen, is de natuur alle dagen open. Dat willen wij ook. Wij willen een gastheer/-vrouw in het groen zijn en heten iedereen van harte welkom. Want alleen door onze natuur te laten zien en beleven kunnen wij natuur en mens met elkaar verbinden.

Daarmee leggen wij een bredere basis onder het beheer en behoud van onze natuurgebieden in Flevoland. Immers, waar je van houdt, dat bescherm je en daar span je je voor in. Oftewel, mensen gaan zich verbinden met de organisatie als begunstiger, vrijwilliger of belangenbehartiger.

Al deze momenten waarbij onze bezoekers genieten van onze natuur en in onze natuur verblijven noemen we natuurbeleving. Dat is daarmee een breed begrip en loopt uiteen van een rondje met de hond tot een begeleide bronstexcursie. In hoofdstuk 2 wordt dit geduid.

Onze natuurgebieden zijn te beleven en, meestal, te bezoeken voor iedereen. En voor iedereen die zich aan de toegangsregels houdt, is er plek. We onderscheiden verschillende doelgroepen waarop we ons richten met inrichting en programmering (hoofdstuk 3).

Bezoekerscentra

De drie bezoekerscentra van SFL zijn hierin belangrijk. Van noord naar zuid zijn De Gesteentetuin (Schokland), Natuurpark Lelystad en De Trekvogel (Almere). Hier kunnen bezoekers tijdens openings-

tijden terecht met hun vragen over onze natuur en haar bewoners. Hier komen we echt met elkaar in contact. Onze bezoekers zijn ook welkom voor een wandelroute, goede kop koffie, schoon toilet en een passende aankoop in onze winkels. Daar verkopen we o.a. producten die de beleving van onze natuur versterken. In hoofdstuk 4 presenteren we onze visie op deze centra en hoe die uitwerkt op de drie locaties.

De mogelijkheden voor het beleven van de natuur in onze natuurgebieden heeft een grote bandbreedte. Inrichting (hardware) en georganiseerde, (on)begeleide activiteiten

(software) zijn daarbij heel belangrijk. Ook een goede afweging van de (vele) aanvragen voor activiteiten in onze gebieden moet worden gemaakt. Dit alles komt aan bod in hoofdstuk 5.

De natuur mag niet leiden onder natuurbeleving. Dat betekent dat sommige van onze gebieden alleen vanaf de randen te beleven zijn en niet betreden kunnen worden. In andere gebieden zijn er juist veel mogelijkheden om de natuur te beleven. Dat vraagt om een integraal afwegingskader voor alle natuurgebieden (hoofdstuk 6).

**Alleen door onze
natuur te laten zien
en beleven kunnen wij
natuur en mens met
elkaar verbinden**

2. Wat is natuurbeleving?

Het Flevo-landschap wil mensen in het hart raken met natuurbeleving. Daarmee laten wij onze bezoekers kennismaken met onze natuur en brengen we een proces op gang dat ertoe leidt dat men voorzichtig en duurzaam met de natuur omgaat. Mensen gaan zich ermee verbinden en willen zich ervoor inzetten als vrijwilliger of begunstiger. Daarmee wordt Het Flevo-landschap een organisatie met een grotere achterban die zich inzet voor de natuur in Flevoland. De vormen van natuurbeleving in onze natuurgebieden initiëren wij zelf maar wij bieden ook ruimte aan initiatieven van anderen (zie ook hoofdstuk 6).

Wij bieden natuurbeleving in al onze gebieden aan, voor diverse doelgroepen en op elk moment van de dag. Natuurbeleving is zowel het aanbieden van een kronkelig bospaadje als een uitkijkpunt, een rugzak ontdektocht voor het hele gezin of een begeleide beverexcursie. Ook een bezoek aan een van onze bezoekerscentra is een beleving. Zelfs online laten we onze bezoekers meegenieten van de natuur in onze gebieden.

Met diverse vormen van natuurbeleving kunnen wij ook zonering aanbrengen in bezoek aan onze natuurgebieden en zelfs ook binnen deze gebieden. Een wandelpad is altijd toegankelijk en nodigt uit tot een wandeling en een pad met een wandelroute trekt weer andere bezoekers. Als deze wandelroute start bij een grote parkeerplaats waar ook nog een bezoekerscentrum is, kun je daar op sommige dagen veel bezoekers verwachten. Maar

kom je er op maandag, dan is het vaak stil en is de natuur helemaal van jou alleen.

Sommige gebieden zijn afgesloten, maar met speciale en thematische excursies zijn ze soms te bezoeken. Exclusief voor de liefhebbers die echt geïnteresseerd zijn. Zo is natuurbeleving ook een prima manier om onze bezoekers te sturen en op maat diverse vormen aan te bieden.

Zintuigen

Met speurtochten en andere 'doe-het-zelf' activiteiten word je gestimuleerd niet alleen te kijken, maar ook te voelen en te ruiken. Vanuit kijkhutten kun je je verwonderen over de diversiteit aan vogels en de enorme aantallen. Een wandelroute leidt langs bijzondere hoekjes in onze natuurgebieden. Je ontdekt er de bloesem van de vogelkers. Van een grote afstand ruik je die al en dan ontdek je ook ineens de witte bloemen.

Door het gebruiken van je zintuigen en je te verwonderen over de natuur en de natuurgebieden in onze gebieden, leer je de natuur nog meer te waarderen en verbind je je ermee. Als onderdeel van je leefomgeving. Om zuinig op te zijn en om je er voor in te zetten.

Natuurbeleving is van ons allemaal

Alle medewerkers van Het Flevo-landschap hebben een rol bij het beheren en in stand houden van onze natuurgebieden. Van praktisch in het veld tot rondom de beleidstafel. Het ontvangen van bezoekers in deze natuurgebieden is daar onlosmakelijk aan verbonden. Wij hebben ons contractueel verplicht aan de provincie om een groene gastheer te zijn en, vrijwel, jaarrond bezoekers te ontvangen. Wij vinden het zelf ook belangrijk om onze natuur te laten zien en beleven. Medewerkers van Het Flevo-landschap zijn trots op deze natuur en willen daar onze bezoekers van laten genieten.

Het groen gastheerschap raakt ons allemaal en iedereen heeft er een rol in. Daar zijn wij ons niet alle dagen van bewust. Maar een goed onderhouden wandelpad is net zo belangrijk als een vriendelijke groet van een passerende boswachter, gulle gastvrijheid van een vrijwilliger in het bezoekerscentrum of belangstellende vraag van een medewerker aan een bezoeker tijdens de lunchwandeling. Dit verankeren in de organisatie maakt dat wij overal en altijd groen gastheerschap uitstralen.

Wij zijn trots op deze natuur en willen daar onze bezoekers van laten genieten

3. Onze doelgroepen

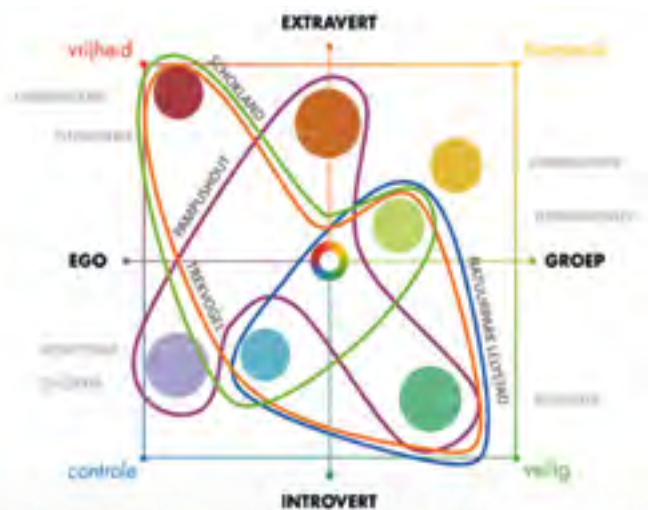
Iedereen is welkom in onze terreinen om de Flevolandse natuur te beleven. Wij focussen ons op specifieke doelgroepen. Door deze focus aan te brengen in de communicatie, het aanbod qua producten en (on)begeleide activiteiten, weten wij precies de doelgroep te bereiken die daar ook het meest voor open staat. Wij hebben gekeken naar welke doelgroep bereid is zich te binden aan Het Flevo-landschap. Dit kan zijn door een gebied te bezoeken, een product te kopen, mee te doen aan activiteit, vrijwilliger of begunstiger te worden. De keuze voor een bepaalde doelgroep is medebepalend voor de fysieke inrichting.

Wij werken met het BSR Leefstijlvinder model (voorheen Leisure Leefstijl Model). Hierbij wordt niet gekeken naar demografische kenmerken maar naar drijfveren, interesses en voorkeuren. Vindt men het juist fijn om alleen of met het gezin op pad te gaan, hoe belangrijk is natuur voor deze doelgroep, hoe verdiepend wil men de informatie aangereikt krijgen, hoeveel geld is men bereid te geven voor een leuke natuurbeleving etc. Er zijn in dit model 7 doelgroepen beschreven, waarvan er 4 prioritair zijn voor ons.

Keuze van de doelgroepen

Voor onze meest bezochte gebieden, Schokland, Natuurpark, Pampushout en de Trekvogel, is een doelgroeponderzoek uitgevoerd. De resultaten staan in onderstaande afbeelding. De vier meest voorkomende doelgroepen hebben wij uiteindelijk gekozen als focus voor al onze gebieden. Van deze vier doelgroepen is een persona gemaakt en deze persona's worden gebruikt in communicatie, gebieds- en productontwikkeling en bij het bepalen van het excursieprogramma en de fysieke inrichting van het natuurgebied.

Figuur 1. Doelgroepen in onze meest bezochte gebieden

Inzichtzoeker

Inzichtzoeker Lukas gaat veelal alleen of in kleine groepen op pad. Hij is diepgaand geïnteresseerd in de natuur en de processen in de natuur. Zelf heeft hij behoorlijke kennis van de natuur. Zijn betrokken bij natuurorganisaties als Het Flevo-landschap is als begunstiger, als gids voor specifieke en kleinschalige activiteiten en als vrijwillig onderzoeker. Hij is best bereid geld uit te geven voor een goed kwalitatief product.

Lukas
Inzichtzoeker

Over Lukas
Lukas wil alleen, of in klein gezelschap dingen leren en ervaren in de natuur. Zijn tijd besteedt hij bewust. Hij gaat graag naar musea of actief de natuur in.

Wie is Lukas?

- Nuttige dingen doen
- Kritisch weet wat hij wil
- Deelt zijn kennis als vrijwillige gids
- Laat hem zijn gang gaan/erding niets op.
- Grijft geld uit als het kwalitatief goed is
- Hoog opgeleid

Hoe zoekt Lukas?

- Facebook, maar niet intensief
- Regionale radio, TV, digitale foto's van foto's

Belangrijk

- Ilustreer plekken en eigen plan trekken
- Goede voorwerpen
- Kinderen moeten iets leren, hij doet zelf niet mee
- Niet met grote groepen
- Kennis verdiepen
- 10% van de begunstigers is inzichtzoeker

Natuurbeleving

- Nuttige activiteiten (werkboek/kennis vergroten foto cursus)
- Kennis activiteiten (Archaeologydag/loop cursus/Historische wandeling)
- Altijd te doen (Wandelen met familie/voelbaar/gaas/graaf/verhaal/tafel/hugelmotus/ goede beleving)

Iedereen is welkom,
echter focussen wij ons op
vier specifieke doelgroepen

Onze doelgroepen per natuurgebied

Tabel 1. doelgroepen per natuurgebied

Gebieden	inzichtzoeker	verbindingszoeker	rustzoeker	avontuurzoeker
Natuurpark Lelystad	✓	✓	✓	
Schokland	✓	✓	✓	✓
Pampushout		✓		
Lepelaarplassen	✓	✓	✓	✓
Urkerbos	✓	✓		
Ooievaar/Reigerplas		✓		
Knarbos		✓	✓	✓
Larserbos		✓	✓	
Vaartsluisbos	✓	✓		
Tollebekerbos		✓		
Flevohout		✓		
Greppelveld	✓			✓
Casteleynsplas		✓		✓
Grote Trap			✓	
Noorderwold/Eemvallei			✓	
Wilgenbos en -eiland		✓		✓
Larservaartbos			✓	
Observatorium Robert Morris	✓			
Aardzee	✓			
Rotterdamse hoek	✓			
Stichtse Putten	✓		✓	
Tochtstroken Zuidelijk Flevoland			✓	
Wilgenreservaat	✓		✓	
Priembos			✓	
t Zand A72	✓		✓	
Landschappelijke beplanting Noordoostpolder		✓	✓	
Winkelse Zand				✓
Kamperhoek	✓		✓	
Wildwallen				✓
Gruttoveld	✓		✓	
Landschappelijke beplanting Oostelijk Flevoland	✓		✓	
Heggenlandschap	✓			
Toppad	✓			
Burchtkamp	✓			
Gorzenveld	✓			
Landschappelijke beplanting Zuidelijk Flevoland	✓			

Gebouwen zijn uitnodigend, hebben een natuurlijke look and feel en je bent op bezoek bij de boswachter

4 Visie Bezoekerscentra

Het Flevo-landschap heeft drie bezoekerscentra, in elke polder een. De drie centra hebben hun eigen dynamiek en ontstaansgeschiedenis en zijn daarmee ook heel verschillend. Dit is het gevolg van ligging, lokale context en aangrenzende natuur. Door de centra meer op elkaar aan te laten sluiten, via een 'huisstijl' voor onze bezoekerscentra, vormen ze meer een geheel en gaan elkaar versterken. Door samenwerking met horeca en een aantrekkelijk aanbod van verkoopartikelen en activiteiten is de exploitatie minimaal kostenneutraal.

Visie en uitgangspunten

In onze bezoekerscentra ontvangen wij jaarlijks meer dan 100.000 bezoekers (in 2025). Hier ontmoeten wij onze bezoekers en maken de bezoekers kennis met ons, onze gebieden en ons natuurbeheer. De nadruk ligt op het dichtst bijgelegen en/of aangrenzende natuurgebied. De centra zijn uitnodigend en kenmerken zich door een goede kwaliteit van inrichting en ontvangst, zonder luxe. Onze vrijwilligers zijn gastvrij en deskundig. Wij werken samen met een professionele horecaondernemer. De bezoekerscentra zijn de hele week geopend. Ze zijn zowel een pleisterplaats, informatie- als vertrekpunt. Je bent op bezoek bij de boswachter en die wil graag zijn/haar mooiste natuur laten zien. Onze bezoekerscentra hebben een duidelijke verbinding met het nabijgelegen natuurgebied zowel inhoudelijk als visueel. Vanaf het bezoekerscentrum starten meerdere fiets- en of wandelroutes. Ook is er een doelgroepgericht aanbod van (on) begeleide activiteiten. In ons winkels kun je artikelen kopen waarmee je SFL ondersteunt. Deze boodschap dragen wij duidelijk uit. Toegankelijkheid voor minder-validen is de basis.

Gebouw en buitenruimte

Onze bezoekerscentra zijn uniek maar horen qua stijl en inrichting bij elkaar. De gebouwen zijn uitnodigend en hebben een natuurlijke look-and-feel: je bent er op bezoek bij de boswachter. In het "clubhuis" van Het Flevo-landschap. Het verbinden van binnen en buiten is essentieel. Als je in het pand bent, is er dus een verbinding met de natuur om het gebouw heen. Horeca, informatie en winkel zijn niet gescheiden maar ruimtelijk en inhoudelijk met elkaar verweven. Zo versterken ze elkaar. Even naar het geluid van de wiewaal luisteren via een

QR-code op je tafel terwijl je op je warme appeltaart wacht. De informatie binnen vertelt het verhaal van de natuur buiten en van onze andere natuurgebieden in Flevoland. Wij durven er de vraag te stellen of mensen ons willen steunen als begunstiger, vrijwilliger of op een andere manier. De buitenruimte van het bezoekerscentrum is een verlengstuk van het verhaal binnen, die ademt natuur door bloemenweide, water, insectenhôtels. Voor kinderen is er de mogelijkheid in en met de natuur te spelen en de route naar diverse bijzonderheden is duidelijk bewegwijzerd. Ook het parkeren voor zowel auto's als fietsen is goed georganiseerd en elektrische voertuigen kun je er opladen.

Openingstijden

Onze bezoekerscentra en horeca zijn de hele week geopend. Dat sluit aan op de wensen van onze bezoekers. Idealiter zijn horeca en infobalie tegelijkertijd geopend en bemenst door een of meer vrijwilligers. Waar mogelijk neemt de horecaondernemer voorlichtingstaken voor zijn rekening als de infobalie niet bemenst is, zodat onze bezoekers altijd maximale service krijgen. Maar ook buiten openingstijden is op en om het bezoekerscentrum informatie verkrijgbaar. De openingstijden zijn in het zomerhalfjaar en de schoolvakanties van maandag tot en met zondag van 10.00 - 17.00. In het winterhalfjaar eventueel op maandag dicht en sluiten ze mogelijk ook eerder. Per locatie kan dat verschillen.

De aanwezige horeca zal ervoor zorgen dat er de hele week bezoekers zijn. Ook eventueel versterkt door (zakelijke) zaalverhuur. De ruimere openingstijden maken de benodigde investeringen rendabeler (o.a. ontwikkeling educatieve producten, vrijwilligersbegeleiding en -opleiding, winkelhandelingen).

Inrichting

De inrichting bestaat uit een (beperkte) vaste expositie, flexibele informatievoorziening, horeca, infobalie, toiletten (2-3), winkel en bij eventueel een wisselexpositieruimte en verhuurruimte voor met name de zakelijke markt. Het verhaal van de natuur en het natuurgebied is overal in het gebouw te vinden, van de toiletten tot op de horeca-tafels. De binnen-buitenrelatie is helder waardoor het uitnodigend is naar binnen te gaan maar je van binnen ook de natuur en het weer buiten kunt beleven.

De expositie geeft antwoord op de 5-10 meest gestelde vragen en is specifiek voor het aangrenzende natuurgebied. Het vertelt het verhaal van de unieke waarden van dit natuurgebied. Daarnaast vind je er informatie over de andere gebieden van Het Flevo-landschap. De expositie is goed afgestemd op de beoogde doelgroepen zowel qua inhoud als werkvormen.

Winkel

In de bezoekerscentra bieden wij artikelen uit de volgende drie verkoopgroepen aan: doe & ontdek, huis & tuin en lokale producten (uit eigen terrein en onder eigen label). De producten zijn te verdelen over hoofd (bv vogelgids), handen (nestkastbouwpakket,

loepotje), hart (knuffels, producten met natuurafbeeldingen) en maag (eten uit onze gebieden).

Alle bezoekerscentra leveren een basispakket. Voor de verschillende locaties zijn uitbreidingen mogelijk, afgestemd op specifieke doelgroepen of seizoenen. Er is een goede spreiding over de diverse prijsniveaus (bv tot 5 euro, 5-15 euro en boven 15 euro). Alle verkoopproducten worden 'winstgevend' aangeboden. Met de lijn van producten uit eigen terrein brengen we lokale producten onder de aandacht. Daarnaast vergroten wij hiermee de naamsbekendheid van Het Flevo-landschap. Wij werken hierbij samen met onze pachters om het aanbod te kunnen vergroten.

Verbinding natuurgebieden

Vanaf de bezoekerscentra is er een logische en duidelijke verbinding naar de dichtstbijzijnde natuurgebieden (wandelaars, fietsers). De bezoekerscentra zijn startpunten voor (onbegeleide) natuurbelevingsactiviteiten. Het aanbod is afgestemd op de belangrijkste doelgroepen. Waar mogelijk stellen bezoekers zelf hun wandelroute samen (custom-made), in print of te downloaden op de telefoon. Door hier seizoensinformatie aan toe te voegen, worden veel wandelroutes jaarrond interessant.

Het verkoopassortiment bevat drie groepen: doe en ontdek, huis en tuin en lokale producten

Horeca

In elk centrum werken we samen met een professionele horecaondernemer. Het aanbod is zoveel mogelijk biologisch en regionaal geproduceerd. Samenwerking met lokale/regionale leveranciers heeft de voorkeur. De horeca heeft ruime openingstijden en het aanbod kan per locatie variëren en afgestemd op doelgroepen. De horeca betreft minimaal koffie/thee/taart en een kleine (lunch)kaart. De haalbaarheid van een avondkaart moet worden onderzocht. Dit geldt ook voor een avondopenstelling voor groepen in relatie tot zaalverhuur. De verpachting van de horeca levert een belangrijke bijdrage aan de exploitatie van de bezoekerscentra.

Activiteiten

Alle bezoekerscentra hebben een (breed) pakket van begeleide (georganiseerd en op aanvraag) en onbegeleide activiteiten. De activiteiten hebben altijd zowel qua inhoud als vorm de 'kleur' van Het Flevo-landschap. De activiteiten zijn afgestemd op de beoogde doelgroepen. Ook bieden wij derden, tegen betaling, de mogelijkheid vanaf onze bezoekerscentra activiteiten aan te bieden (bv schilderen in de natuur, fotografie, gpsworkshop etc). Onze eigen activiteiten bestaat uit: vooraf geprogrammeerde activiteiten met losse inschrijving, of onbegeleide activiteiten (met en zonder benodigd drukwerk, vooraf of ter plaatse te downloaden of bv met rugzakken). Vanaf alle centra zijn (groeps)excursies met gids op aanvraag mogelijk.

Verhuur van (elektrische) fietsen biedt extra mogelijkheid voor het beleven van de natuur rondom de bezoekerscentra en kan een bijdrage leveren aan de exploitatie. Eventueel werken we hiervoor samen met lokale partijen. We versterken hier ook het regionale karakter van de bezoekerscentra mee en de functie als vertrekpunt.

Bemensing

Onze bezoekerscentra worden bemenst door vrijwilligers, zij zijn onze gastvrouwen- en heren. Voor onze bezoekers 'zijn' zij Het Flevo-landschap. De balievrijwilligers staan onze bezoekers te woord en ontvangen hen. Als gids begeleiden ze onze excursies en andere activiteiten. Onze vrijwilligers zijn altijd herkenbaar aan hun bedrijfskleding en zijn, zowel qua inhoud als in gastvrijheid, goed opgeleid. Via een vrijwilligersovereenkomst zijn ze aan Het Flevo-landschap verbonden en ze zijn zich bewust van hun rechten en plichten. Vrijwilligers worden regelmatig bijgeschoold over actuele ontwikkelingen in onze gebieden en op het vlak van gastheerschap.

Naast het uitvoerende werk is ook veel coördinatie-werk bij vrijwilligers ondergebracht. Denk hierbij aan balieroosters, planning (bemensing) activiteiten, opleiding nieuwe vrijwilligers, inkoop winkel en bijhouden winkel. Dit maakt het mogelijk dat de drie centra dagelijks door een centrale medewerker kunnen worden begeleid en aangestuurd.

Bezoekerscentrum De Gesteentetuin

Bezoekerscentrum De Gesteentetuin is sinds 1981 gevestigd in een veldschuur in het Schokkerbos. De directe omgeving is natuurrijk en uitnodigend. Inrichting, gebouw en uitstraling van het bezoekerscentrum zijn verouderd en passen niet bij de eerder genoemde ontwikkelingswensen. Echter, de vindbaarheid op het eiland in combinatie met de beperkte parkeermogelijkheid maken groei en ontwikkeling op deze locatie ingewikkeld. De ontwikkeling van de totale bezoekersopvang op Schokland moet worden gezien in

samenhang met de initiatieven van het Cultuurbedrijf Noordoostpolder. Daarin past een opvang van en informatie voor bezoekers op meerdere locaties en in het verlengde daarvan ook een verdeling van onderwerpen en accenten. Hieruit volgt dat we onze bezoekersopvang willen vernieuwen en moderniseren. Daarbij gaat het onder andere om locatie, gebouw, inrichting, samenwerking met horeca en inhoud. Het verhaal van de vernatting van de oostrand van Schokland en daarmee de ontwikkeling van natuur en landschap maar ook het behoud van de archeologie krijgt daarbij meer aandacht. Dat is namelijk ons verhaal.

Bezoekerscentrum Natuurpark

Bezoekerscentrum Natuurpark Lelystad ligt aan de rand van het natuurpark en zit onder een dak met de horeca. Het voorzieningenniveau in de directe omgeving is hoog: speeltuin, parkeren, picknicken, vertrekpunt excursieboot en –wagen, fietsverhuur. Ook de openingstijden zijn ruim en afgestemd op de horeca. Er is een intensieve samenwerking met de horeca op het vlak van ongebegeide natuurbelevingsactiviteiten. Wat dat betreft zijn er al veel ingrediënten aanwezig, maar behoeven deze modernisering en vernieuwing.

Afstemming van de openingstijden van het restaurant en het bezoekerscentrum is nodig. Het verhaal van Natuurpark Lelystad moet ook in het restaurant terug te vinden zijn en de twee functies moeten meer met elkaar verbonden worden, zowel inhoudelijk als fysiek. Dit vraagt om aanpassing van de entree.

Het unieke Natuurpark Lelystad zijn de grote zoogdieren. Nergens in Nederland zijn elanden te bewonderen en Pater Davidsherten zijn ook zeldzaam. Het verhaal van de grote grazers en de rol die Natuurpark Lelystad heeft gespeeld bij de instandhouding ervan, moet terug te vinden zijn in het bezoekerscentrum. Dat is de kern van het verhaal van het natuurpark. Hiervoor is ook prachtig historisch materiaal aanwezig. Daarnaast lenen de grote zoogdieren zich ook heel goed voor beleving voor gezinnen met kinderen.

De huidige filmzaal voorziet niet meer in een behoefte. Veel beter kan deze worden omgebouwd tot multifunctionele ruimte voor verhuur en ander gebruik. Dit draagt dan ook weer bij aan de exploitatie van het bezoekerscentrum.

Het aankomen vanaf de parkeerplaats op het plein heeft een organische ontwikkeling gehad en is aan een herziening toe. Het resultaat hiervan moet zijn het verbeteren van looplijnen, versterken van verschillende functies en het verbeteren van het 'natuur-gevoel'.

Bezoekerscentrum De Trekvogel

De sloop van De Trekvogel en het vernieuwen van het bezoekerscentrum op het Oostvaardersdiep is volop aan de gang. In april 2021 heeft de Raad van Toezicht ingestemd met het voorbereiden van de sloop. Daaraan gekoppeld vindt ontwikkeling van het nieuwe bezoekerscentrum plaats. Bij 4.1 genoemde uitgangspunten worden hier direct toegepast en daarmee is dat de eerste grote uitwerking van dit Natuurbelevingsplan.

Mobiel informatiepunt De Wielewaal

Het Flevo-landschap heeft een mobiel informatiepunt onder de naam De Wielewaal, een omgebouwde schaftkeet met een frisse uitstraling.

De Wielewaal biedt ook andere en nieuwe kansen. Het is een uitnodigende wagen die op allerlei manieren ingezet kan worden. Ook hiervoor geldt dat je er op bezoek bent bij de boswachter. Om informatie te verstrekken, als tijdelijk vertrekpunt voor activiteiten en om begunstigers te werven. Mogelijk is deze ook als tijdelijk horecapunt in te richten. Dat zal de aantrekkelijkheid vergroten. Bij de plaatsing vooral kijken naar de A en B gebieden (zie hoofdstuk 6).

- Tijdelijke (grote) projecten als informatiepunt (bv Grote Trap, Eemvallei)
- In grotere gebieden als informatiepunt op drukke tijden (Knarbos, Larserbos, Pampushout) of bij Land-art-objecten tijdens open dagen.
- Op punten met bijzondere (tijdelijke) natuurfenomenen (vogelkolonies, vogelconcentraties etc)
- Evenementen van derden zoals Sunsation, Uitgast of Vogelfestival

5 Activiteiten

Het Flevo-landschap wil natuur in het hart van mensen krijgen. Daarmee laten we onze bezoekers kennis maken met onze natuur en brengen we een proces op gang dat ertoe leidt dat ze voorzichtig en duurzaam met de natuur omgaan. De vormen van natuurbeleving in onze natuurgebieden initiëren we zelf maar we geven ook ruimte aan initiatieven van anderen. Onze natuurbeleving is vooral belevingsgericht en ook doelgroepspecifiek. Het accent ligt op activiteiten die onbegeleid en (bijna) altijd gedaan kunnen worden. De begeleide activiteiten kunnen zowel deel uitmaken van een programmering als bestaan uit activiteiten op aanvraag. Het gebruik van veel zintuigen maakt daar deel van uit.

Activiteiten van onszelf

Wandelen en fietsen zijn de meest voorkomende vormen van natuurbeleving in onze gebieden en daar richten wij ze ook op in. Dat wandelen en fietsen speelt zich binnen de grenzen van onze gebieden af zoals via wandelroutes, speurtochten, begeleide excursies, fietspaden of fietsverhuur. Daarnaast doen langere wandel- en fietsroutes onze gebieden aan zoals het Pionierspad en fiets- en wandelknooppuntnetwerken. Wij onderhouden de fiets- en wandelpaden zodat ze jaarrond toegankelijk zijn. Hierbij werken we nauw samen met bijvoorbeeld gemeenten en waterschappen.

Onze parkeerplaatsen en toegangspaden zijn uitnodigend, mensen voelen zich er veilig en de routing naar de bijzonderheden in het gebied is duidelijk. Met bebording geven wij duidelijk aan wat toegangsregels zijn, bewegwijzeren wij routes of geven informatie over de natuur of cultuur ter plaatse. Op speciale plekken bieden wij picknickmogelijkheden, uitkijkpunten of vogelkijkhutten. In enkele ge-

bieden zijn ruiterspaden of een ATB-route). In andere gebieden zijn deze vormen van natuurbeleving geen mogelijkheid in verband met de beperkte grootte van gebieden of de kwetsbaarheid.

In onze gebieden bepalen onze bezoekers voor een deel zelf hun vorm en intensiteit van natuurbeleving. Ze lopen een wandelpad of doen een bewegwijzerde wandelroute. Daarnaast bieden we georganiseerde activiteiten aan. Die zijn begeleid of onbegeleid. Dat kan zowel individueel als in groepsverband zijn. In onze bezoekerscentra, waar we jaarlijks tienduizenden bezoekers ontvangen, maken we onze bezoekers wegwijs in de aangrenzende natuurgebieden en wijzen wij hen op de diverse vormen van natuurbeleving die wij aanbieden.

Kunst en cultuurhistorie in Flevoland zijn uniek en ook dat verhaal willen we vertellen. Het gaat om Land-art-objecten in onze gebieden, maar ook om scheeps- en vliegtuigwrakken, schokbetonschuren en andere cultuurelementen.

Begeleide activiteiten

In het recente verleden was er een breed aanbod aan, door vrijwilligers, begeleide activiteiten. Een analyse hiervan leidde tot de conclusie dat dit veel tijd kostte, de bezetting gemiddeld genomen laag was en dat er nauwelijks een doelgroep gericht aanbod was. Daar tegenover stond een groot aantal excursies op aanvraag in bijvoorbeeld het natuurpark. Dit leidt tot de volgende ontwikkelrichting voor wat betreft activiteiten:

- Een beperkt aanbod georganiseerde (thema) excursies gericht op specifieke doelgroepen: bever, edelhertenbronst, archeologie/stenen, grote zoogdieren etc.
- Een wat groter aanbod van korte excursies met fluisterboot of elektrische wagen (Natuurpark), bijvoorbeeld op drukke vakantie- of weekeinddagen. Deze excursies zijn beperkt van inhoud, eenvoudig te organiseren en voorzien in een behoefte.
- Verspreid over de provincie aanbod van excursies op aanvraag begeleid door vrijwilligers die daarvoor worden opgeleid. In Natuurpark Lelystad ook met fiets, fluisterboot of elektrische wagen.
- Ontwikkeling van onbegeleide producten, in eerste instantie in onze gebieden met bezoekerscentra en met een uitgiftepunt: huurfietsen met lunchpakket, rugzakontdektochten, gps-tochten. Later ook downloadbaar (bv fiets- en wandelroutes, zoekkaarten) waarmee ook weer mogelijkheden ontstaan voor begunstigerswerving.
- Bij alle activiteiten is duidelijk voor welke doelgroep we deze organiseren. Dit bepaalt ook de insteek van de activiteit (mate van kennis, beleving, zintuigen etc). Hierop stemmen we ook af door welke vrijwilliger welke activiteit wordt begeleid. Om iedereen op de juiste manier aan zijn trekken te kunnen laten komen.

Activiteiten van derden

Door, naast en in onze natuurgebieden vinden ook activiteiten van derden plaats. Deze kunnen het karakter hebben van een min-of-meer permanente voorziening, zoals een lange-afstand-wandeling of kunstopstelling of meer evenement-achtig van karakter zijn. Ook krijgen we veel verzoeken van derden voor bv yogaworkshops, picknick met vriendinnen, huskytochten en nog veel meer. Je kunt het zo gek niet verzinnen. Dat maakt het ook lastig om hier op een efficiënte manier mee om te gaan. Een integraal afwegingskader gaat ons hierbij helpen. Zowel bij vragen die telefonisch bij het secretariaat binnen komen alsook via de website of op andere manieren.

Daarnaast werken we graag mee aan tal van maatschappelijke activiteiten (Uitgast, Sunsation, Kunstenaarsvereniging) en zijn onze gebieden daar geschikt voor. Sterker nog de combinatie van cultuur/kunst en natuur is een hele sterke. Met betrekking tot commerciële activiteiten zouden andere voorwaarden kunnen gaan gelden.

In zijn algemeenheid zijn afwegingen denkbaar op het vlak van:

- Hoeveel tijd vraagt het
- Welke vergoeding is mogelijk (zowel in uren als voor het gebruik van een locatie)
- Is een toestemming nodig (in verband met afwijking van normale toegangsvoorwaarden)
- Is een uitgebreidere overeenkomst nodig
- Wat is het afbreekrisico, zowel bij ja als nee

Het Flevo-landschap wil natuur in het hart van mensen krijgen. Daarmee laten we onze bezoekers kennis maken met onze natuur en brengen we een proces op gang dat ertoe leidt dat zij voorzichtig en duurzaam met de natuur omgaan

6 Natuurgebieden, verschillen in mogelijkheden

Inleiding

Het Flevo-landschap beheert verspreid over Flevoland een groot aantal natuurgebieden. Deze zijn geclusterd in 33 planeenheden. Dit is ook de basis voor het opdelen van de gebieden in de mate van geschiktheid voor diverse vormen en de intensiteit van natuurbeleving, zowel hardware als software. In enkele gevallen waren de verschillen tussen delen van een planeenheid te groot en is gekozen voor scheiding.

Op basis van onderstaande criteria zijn de planeenheden opgedeeld in 4 hoofdcategorieën. Daarbij is gekeken naar de huidige inrichting maar vooral ook naar de, te verwachten, toekomstige ontwikkelingen. Dit geeft richting aan prioritering, uitwerking bij beheerplannen en argumentering bij aanvragen van derden op het vlak van natuurbelevingsactiviteiten en of -inrichting.

De indeling is gemaakt op basis van onderstaande criteria:

- Grootte: hoe groter het gebied, hoe meer mogelijkheden
- Natuurtype: afwisseling, uniciteit in Flevoland
- Kwetsbaarheid: verstoring wild, botanisch, (avi) faunistisch
- Ligging (tov bevolkingsconcentraties): uitloop/dorpsbos of op korte (auto)afstand
- Huidig natuurbeleving: huidig aanbod software en hardware
- Ontwikkeling natuurbeleving: toekomstig aanbod
- Bezoekers aantal en type en diversiteit: hoeveel mensen en welke specifieke (doel)groepen
- Ligging tov andere gebieden Het Flevo-landschap: ivm overloop, uitloop
- Ligging tov gebieden Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten ivm overloop, uitloop (met Natuurmonumenten zijn er geen aangrenzende gebieden)

Categorieën

Na de ordening van de gebieden is een indeling in hoofdgroepen gemaakt (A, B, C, D). Hieronder een korte karakteristiek (duiding) van de natuurbeleving per groep.

A

De grotere gebieden

- Bezoekerscentrum
- Hoog voorzieningenniveau in sfeer van parkeren, picknick, bebording, doelgroepen
- Groot bezoekersaantal dat specifiek naar het gebied toe komt (Natuurpark, Schokland, Lepelaarplassen) of met name door 'uitloop' vanuit aangrenzende bebouwing (Urkerbos/Urk, Pampushout/Almere)
- Doorlopend in ontwikkeling, vernieuwing en veelal uitbreiding van natuurbelevingsmogelijkheden. Zowel qua hardware (inrichting) als software (excursies etc)
- Diverse ontwikkelingen in samenwerking met derden (o.a. ATB route Urkerbos)

C

Middelgrote tot kleine gebieden

- Met lagere bezoekersaantallen dan B
- Niet gericht op ontwikkeling en of uitbreiding van natuurbelevingsmogelijkheden, zoveel mogelijk richten op instandhouding bestaande natuurbelevingsmogelijkheden.

B

Middelgrote natuurgebieden

- Gelegen bij dorp of andere bevolkingsconcentraties
- Veelal bijzonder doelgroep zoals duikers, zwemmers, kanovaren
- In ontwikkeling en uitbreiding van software (onbegeleide/begeleide activiteiten) hardware (inrichting, denkbaar).

D

Kleinere, vaak afgesloten, gebieden

- Relatief ver van bebouwing (behalve Toppad)
- Kwetsbare natuur
- Wel vaak vanaf de randen beleefbaar (Burchtkamp het minst)
- Op aanvraag toegankelijk. Eventueel excursieaanbod voor inzichtzoeker.

Tabel 2. Indeling planeenheden in natuurbelevingsklassen

Gebieden	Natuurbelevingsklassen
Natuurpark Lelystad	A
Schokland	A
Pampushout	A
Lepelaarplassen	A
Urkerbos	A
Ooievaar/reigerplas	B
Knarbos	B
Larserbos	B
Vaartsluisbos	B
Tollebekerbos	B
Flevohout	B
Greppelveld	B
Casteleynsplas	B
Grote Trap	B
Noorderwold/Eemvallei	B
Wilgenbos en -eiland	B
Larservaartbos	B
Observatorium Robert Morris	B
Aardzee	B
Rotterdamse hoek	C
Stichtse Putten	C
Tochtstroken Zuidelijk Flevoland, (excl Aardzee)	C
Wilgenreservaat	C
Priembos	C
t Zand A72	C
Landschappelijke beplanting Noordoostpolder	C
Winkelse Zand	C
Kamperhoek	C
Wildwallen	C
Gruttoveld	C
Landschappelijke beplanting Oostelijk Flevoland	D
Heggenlandschap	D
Toppad	D
Burchtkamp	D
Gorzenveld	D
Landschappelijke beplanting Zuidelijk Flevoland	D

Figuur 2: Planeenheden en natuurbelevings categorieën.

Tabel 3. Planeenheden en natuurbelevingsvormen

Planeenheid	wandelen	wandel- route	fietsen	mtb	vissen	zwemmen	varen	ruiterpad
Aardzee	✓							
Burchtkamp								
Casteleynsplas	✓				✓			
Flevohout	✓		✓		✓			
Gorzenveld								
Greppelveld	✓		✓					
Grote Trap	✓		✓					
Gruttoveld	✓							
Heggenlandschap								
Kamperhoek	✓							
Knarbos	✓	✓	✓					
Landschappelijke beplanting Noordoostpolder	✓		✓					
Landschappelijke beplanting Oostelijk Flevoland	✓							
Landschappelijke beplanting Zuidelijk Flevoland								
Larserbos	✓	✓	✓					
Larservaartbos	✓		✓					
Lepelaarpassen	✓		✓					
Natuurpark Lelystad	✓	✓	✓					
Noorderwold-Eemvallei	✓		✓					
Observatorium	✓							
Ooievaarplas/Reigerplas	✓		✓		✓	✓	✓	
Pampushout	✓	✓	✓		✓			✓
Priembos	✓							
Rotterdamse Hoek	✓							
Schokland	✓	✓	✓					
Stichtse Putten	✓							
Tochtstroken Zuidelijk Flevoland	✓							
Tollebekerbos	✓	✓	✓					
Toppad								
Urkerbos	✓		✓	✓				✓
Vaartsluisbos	✓		✓		✓			
Wildwallen	✓							
Wilgenbos/Wilgeneiland/ Verbindingszone	✓	✓	✓		✓			
Wilgenreservaat	✓	✓						
Winkelse Zand	✓							
t Zand A72	✓							

excursie programma	excursie op aanvraag	onbegeleide activiteiten	spelen	struinen	parkeren	kijken	zitten	Minder validen toegankelijk
✓	✓			✓	✓		✓	
✓	✓							
✓	✓						✓	
✓	✓						✓	✓
✓	✓							
✓	✓							
✓	✓					✓	✓	
✓	✓						✓	
✓	✓							
✓	✓					✓		
✓	✓						✓	
✓	✓						✓	✓
✓	✓							
✓	✓							
✓	✓				✓		✓	
✓	✓				✓		✓	✓
✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
✓	✓						✓	✓
✓	✓				✓		✓	
✓	✓				✓		✓	✓
✓	✓	✓			✓		✓	✓
✓	✓							
✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓
✓	✓				✓			
✓	✓				✓			✓
✓	✓		✓		✓		✓	✓
✓	✓				✓		✓	✓
✓	✓							
✓	✓				✓	✓	✓	
✓	✓							
✓	✓			✓				
✓	✓				✓		✓	

Toelichting natuurbelevingsvormen

Wandelen	: Lopen over opengestelde paden, met of zonder (bewegwijzerde) wandelroute.
Fietsen	: Met gewone of elektrische fiets over toegankelijke paden, onverhard, half-verhard of verhard.
Excursie programma	: Jaarprogramma van door ons georganiseerde excursies met losse inschrijving via website. Kan in veel gebieden, maar prioritering voor A-gebieden.
Excursie op aanvraag	: Excursie door derden aangevraagd in een van onze gebieden. Kan overal, maar niet overal zijn goed opgeleide (vrijwillige) gidsen.
Activiteiten onbegeleid	: Activiteiten waarbij je een gebied kunt verkennen zonder gids. Denk aan speurtochten, rugzakroutes maar ook wandelroutes.
Spelen	: Gefaciliteerde speelmogelijkheid zoals schommels en andere speeltoestellen of speelnatuur.
Struinnatuur	: Wandelen buiten de paden.
Parkeren	: Gefaciliteerde parkeermogelijkheid onverhard, half verhard of verhard.
Kijken	: Vogelkijkhutten, kijkheuvels etc.
Zitten	: Zitbanken, picknicksets etc.
Mindervalide toegankelijk	: Toegankelijk voor rolstoelen en/of scootmobielen.

Natuur dichtbij

HET FLEVO
LANDSCHAP

www.flevo-landschap.nl